

DR. JIŘÍ BAUM

Z ARCHIVU CESTOVATELE 3

Z ARCHIVU CESTOVATELE 3

Dr. Jiří Baum

BRAZILSKÁ REVOLUCE

Revoluce v Bolívii, pak v Peru! Státní převrat v Argentině! Povstání v Jižní Brazílii! Revoluce v Chile! Noviny jsou plny znepokojujících zpráv z dálné Ameriky – opět to vše na pampách a mezi pralesy tam pod rovníkem. Zdá se, jako by tento kontinent jakýmsi prokletím byl odsouzen k věčným bratrovražedným bojům, které se staví v cestu pokroku a civilisace. Snad jižní slunce příliš rozdmýchává žár jejich vznětlivosti, snad příliš rychle koluje žilami obyvatelů smíšená krev tří plemen!

Vždy, když se objeví v denních listech stručná zpráva o nějakém novém povstání kdesi mezi Amazonkou a Stříbrnou řekou, znovu vyvstanou v mé mysli vzpomínky, na jednu z velkých brazilských revolucí, která vzplála současně na několika místech a kterou jsem měl příležitost pozorovati zblízka – skoro až příliš zblízka!

Město São Paulo v červenci 1924! Je brzy ráno; ještě nepočalo dusivé horko a po ulicích panuje čilý ruch. Davy obyvatelů spěchají do města za prací. Široká ulice, ve které bydlím, nazvaná podle brazilského mučedníka za svobodu Avenida Tiradentes, vypadá spokojeně a vesele se svým stromořadím a s řadami nízkých domků v paprscích ranního slunce. Nikdo netuší, co přinese den. Ale brzo se tvoří hloučky rozčileně gestikulujících občanů a před redakcí deníku A Noite stojí dav lidí před velkým, primitivně kresleným plakátem: „Esta manhã arrebetou uma revolução – toto ráno vypukla revoluce, ke které se přidalo vojsko a část četnictva... obyvatelstvo nechť se odebere do svých domovů a nevychází na ulici...“

Karneval v Sao Paulu

Musím zpět, domů. Bydlím u italské rodiny. Jejich domek je nedaleko kasáren a sousedí s vilou, obývanou generálním štábem. Musím je varovat. Bude asi lépe, když se odstěhují.

Vracím se tedy rychle domů. Park u nádraží naskýtá nezvyklý pohled: u vrat stojí na stráži několik vojáků a jiní se dívají mřížemi plotu. Tito nemají zbraní, nevypadají nebezpečně a dáváme se tedy s nimi do řeči: uraženým tónem nám vykládají, že byli prohlášeni svými soudruhy za zajatce, ježto se nechtěli zúčastniti revoluce. Stráž chvíli se zájmem naslouchá a pak připomíná, že rozhovor se zajatci je vlastně proti předpisům. Nastupujeme tedy další cestu.

Vchod do kasáren má dnes nezvyklý ráz. Před branou je zbudována hradba z pytlů naplněných pískem a za ní stojí několik

strojních pušek. Skupina drobných brazilských vojáků, v žlutošedých uniformách khaki, nedočkavě očekává vývoj událostí.

Moji hostitelé byli již o všem zpraveni. Odcházíme na malý dvorek za domkem, abychom se poradili o situaci. Po pravé straně nás dělí vysoká zeď od domu hlavního velitelství. V tu dobu ovšem část vysokých důstojníků byla již zajata a jeden z generálů byl dokonce zatčen vzbouřenci k ránu na plese, kterého se zúčastnil. Tentokrát revoluce propukla zcela neočekávaně. Avšak přívrženci vlády jsou odhodláni k tuhému odporu a slyšíme, jak na druhé straně kvapně pracují na opevnění domu. Naše situace je málo závidění hodna; náš domek stojí před improvisovanou pevností, která bude co nejdříve vydána útoku. Nebylo by lépe odejít odtud, dokud je čas?

Jakoby na odpověď rozléhá se pojednou okolím příšerný rachot. Na okamžik nechápeme, avšak již poznáváme lomoz strojních pušek, jednotlivé výstřely a občas i zadunění děl kdesi v dáli. V to se mísí řinčení skla a šelest padajícího zdiva. Revoluce se započala!

Nezbývá než se uchýlit do pokoje v zadní části domu. V pokoji, který má okna do ulice, není bezpečno. Každou chvíli zabloudí tam nějaká kulka nebo úlomek šrapnelu. Ubohé piano, které hudbymilovný pan De Villy s takovou námahou dopravil z vlasti až sem! Občas zazní některá z jeho strun melancholickým tónem umírající bytosti.

Těžké domovní dveře ze dřeva masaranduby snad odolají střelám. Vyhlížím občas šterbinou, když střelba poněkud ztichne. Situace jest jasná: revolucionáři střílejí se dvou stran – jednak z kasáren, jednak z opačného konce ulice, odkudsi od Añangabau, Potoka Strašidel.

Jejich terčem je náš soused, dům Hlavního velitelství, a pak malá četnická kasárna skoro naproti nám, kde se houževnatě brání kolonel Pfeifer, snad Čech původem, s hrstkou vláde věrných mužů.

Avenida Rio Branco

Krásná Avenida je zcela opuštěná. Jen dole na rohu stojí rozstřílený automobil a všude na chodníku leží úlomky větví, zasažených střelami. Pojednou se objevuje na chodníku civilista. Je

bez klobouku a v ruce drží improvisovanou velkou bílou vlajku. Na příštím rohu zahýbá a je slyšeti, jak se vzdaluje rychlými kroky.

Později jsem se dověděl, že to byl poslanec vládní strany, kterého Isidor Lopez, vůdce revolucionářů, zajal na nádraží, právě když přijel z Ria de Janeiro. Teď ho poslali vyjednávat s kolonelem Pfeiferem – chtěli, aby se vzdal. Ale plukovník neměl úmyslu vzdáti se po tak krátkém boji a poradil jen milému poslanci, aby využil příležitosti k útěku, což ten také učinil.

To vše jsme však tehdy nevěděli a těšili jsme se jen, že je zahájeno asi jednání o mír, a uklidnění vyšli jsme zase na dvorek.

Naše radost neměla dlouhého trvání. Nad vysokou zdí, po pravé straně se objevila olivově hnědá tvář brazilského cabocla v četnickém stejnokroji a slyšeli jsme nové Jobovy zvěsti: „Skrýjte se! Vyjednávání o příměří nevedlo k cíli a budou nás bombardovat!“

Sotva jsme opět shromážděni v zadním pokoji, zaduní pojednou v povzdálí dělová rána, poté zahučí něco krátce ve vzduchu jako obrovská lodní siréna a v příštím okamžiku se celý domek chvěje a třese se půda pod nohama, mezitím co nad námi, přímo nad našimi hlavami, se trhá střecha strašlivým výbuchem. První dělo, postavené na březích potoka Añangabau, promluvílo.

Vstáváme pomalu se země – upadli jsme všichni – a konstatujeme, že prozatím stěny domku odolaly; jen v stropě našeho pokoje zeje ošklivá trhлина. Radíme se, co dělat. Zřejmě byl náš domek zasažen střelou, určenou budově vedlejší.

Odejíti pryč, teď, když na ulici zuří boj, nemůžeme. Sklepa, jako většina brazilských obydlí, náš domek nemá. Mezi tím, co se radíme,

asi jednu minutu po první ráně, přichází druhý granát. Tentokrát vybuchl kdesi zcela blízko a po další minutě přichází třetí, který zasahuje opět střechu nad našimi hlavami, aniž vybuchne.

Palace hotel v Sao Paulu poznamenaný boji